

НОВИНИ БЛОГИ ПРОЕКТИ ФОТО ДОСЬЄ АФІША

ПУБЛІЧНИЙ ПРОСТІР КРЕМЕНЧУКА НА ПОЛТАВЩИНІ ПОЗБАВЛЯЮТЬ ВІД РОСІЙСЬКО- КОМУНІСТИЧНОЇ ІМПЕРСЬКОЇ СИМВОЛІКИ

Пам'ятник «Борцям за владу рад» у Кременчуці

14 червня під головуванням секретаря Кременчуцької міської ради Юрія Гриценка відбулося чергове засідання комісії з увічнення пам'яті і перейменування міських об'єктів. На ньому підбили підсумки виконання рішень попередніх цьогорічних засідань комісії, затвердили демонтаж пам'ятника «Борцям за владу рад» та додали до переліку на перейменування 13 назв вулиць та провулків.

Пам'ятник «Борцям за владу Рад» — порушення декомунізаційного закону

Пам'ятник «Борцям за владу Рад» розташований у центрі Кременчука, поруч із будівлею міськвиконкому. Голова комісії Юрій Гриценко пояснив, що роботи із усунення незаконного об'єкта проведуть у межах виконання декомунізації й позбавлення від радянщини і на вимогу Закону про деколонізацію. Під комуністичною спорудою міститься захоронення колаборантів, які зрадили УНР і встановлювали на боці ленінської росії радянську владу у Кременчуці. Вирішено йти цивілізованим шляхом: вилучити об'єкт з реєстрів згідно з рекомендацій Міністерства культури, а останки ексгумувати і перепоховати на міському цвинтарі.

«Відповідно до пп. «д» п. 4 частини першої Закону «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки, до символіки комуністичного тоталітарного режиму, зокрема, віднесено пам'ятники, пам'ятні знаки, написи, присвячені подіям, пов'язаним із встановленням радянської влади на території України або в окремих адміністративно-територіальних одиницях. Отож цей пам'ятник має бути демонтований, оскільки належать до символіки комуністичного тоталітарного режиму», — прокоментував рішення комісії регіональний представник Українського інституту національної пам'яті в Полтавській області Олег Пустовгар.

У Кременчуці до переліку на перейменування додали ще 13 вулиць і провулків

До переліку на перейменування комісія включила 13 об'єктів топонімії, щодо яких консультації надав Полтавський офіс Українського інституту національної пам'яті. А саме:

Вулиця і пров. Революціонерів. Назва, яку затверджено у часи СРСР рішенням виконавчого комітету Кременчуцької міської ради депутатів трудящих від 18.05.1965 за № 257. Є складовою частиною ідеології та пропаганди комуністичного тоталітарного режиму. Особливо масштабними подібні назви були напередодні та у ході масових відзначень чергових річниць Жовтневого перевороту 1917 р. та пов'язаного з ним встановлення радянської влади, зокрема й на території України. Жовтневий переворот 1917 р. у офіційному радянському дискурсі називався саме «пролетарською революцією», що встановила «диктатуру пролетаріату», яка передбачала фізичне винищення «класово ворожих елементів».

Провулок Правди. На честь газети «Правда» — головного щоденного друкованого засобу інформації КПРС до 1991 р., основного ідеологічного рупору комуністичної партії.

Провулок Спартаківський. Культ Спартака виник після 1917 р., коли комуністи прийшли до влади в Росії. Тема повстання Спартака виявилася вкрай політизованою — радянська влада бачила в цьому русі першу «міжнародну революцію трудящих», віддалений у часі прообраз Жовтневого перевороту. Топоніми на честь Спартака активно використовувалися у комемораціях СРСР і були елементом комуністичної наочної агітації та пропаганди, яка втратила своє значення після здобуття Україною незалежності. Спартак (бл. 109— 71 р. до н. е.) — вождь і лідер повстання рабів проти Риму. Мало що відомо про Спартака поза подіями війни, історичні відомості, що збереглися, іноді суперечливі за своєю структурою і не завжди

можуть бути надійними. Римський історик Флор описував його як одного з «фракійських найманців, який став римським солдатом, від солдата — дезертиром і розбійником, а потім, з урахуванням його міцності, гладіатором». Засновник теорії комунізму Карл Маркс вважав Спартака героєм, латиноамериканський розбійник Че Гевара був великим шанувальником Спартака.

Вулиця Красноградська. Статтею 41 «Застосування державної мови в географічних назвах та назвах об'єктів топоніміки» Закону «Про забезпечення функціонування української мови як державної» передбачено таке: 1. Географічні назви, а також назви скверів, бульварів, вулиць, провулків, узвозів, проїздів, проспектів, площ, майданів, набережних, мостів та інших об'єктів топоніміки населених пунктів виконуються державною мовою; 2. Назви об'єктів топоніміки не перекладаються іншими мовами, а передаються в офіційних документах, засобах масової інформації, картографічних, довідкових, енциклопедичних, навчальних та інших виданнях за допомогою літер відповідного алфавіту згідно із звучанням державною мовою.

Провулок Червоний. Прикметники «червоний», «червона» (російською -красний), що використовувалися у топоніміці комуністичним режимом, як символ встановлення радянської влади, зокрема більшовицької інтервенції на територію України, збройної боротьби Червоної Армії проти УНР під червоним прапором комуністичної партії. Назва пов'язана зі встановленням радянської влади на території України та переслідуванням учасників боротьби за незалежність України у ХХ столітті.

Провулок Ударний, вулиця, провулок, проїзд і тупик Бригадні, провулок Бригадний. Перелічені назви зазначених вище об'єктів топонімії є алюзією до часів так званого «соціалістичного і комуністичного будівництва», «ударників праці» та бригад у колгоспах (від скорочення — колективне господарство) -підприємств на території колишнього СРСР, повністю підконтрольних компартійній владі, символу рабської експлуатації селян у СРСР і Голодомору-геноциду 1932-33 рр.

Вулиця Утьосова. Леонід Осипович Утьосов — радянський артист естради, співак. Народився в Одесі. Навчався в комерційному училищі, паралельно брав уроки музики. Деякий час був гімнастом у мандрівному цирку. З 1912 року виступав у Кременчуцькому театрі мініатюр; тоді ж узяв собі псевдонім Леонід Утьосов. Не брав участі в Українській революції 1917-21 рр. і в тогочасних процесах українського національного культурного відродження, УНР не підтримував. Натомість з 1917 року працював у Росії, зокрема, Москві і Петрограді (Ленінграді), де творив та зміцнював ідеологічно-культурні сенси «країни Рад». Зокрема, у 1929 році заснував джаз-оркестр. Перший концерт колективу, що дістав назву «Теа-джаз», відбувся 8 березня 1929 року на сцені ленінградського Малого оперного театру. Пік творчості цього артиста СРСР припав на страшні роки сталінщини й мороку російсько-комуністичної окупації. Тоді у 30-ті роки мільйони українців Кремль вбивав штучним голодом, заслав «к білим медведям» до сибірів-магаданів, Гулагів, сотні тисяч було розстріляно. «Жить стало лучше, жить стало веселей», — проголосив Сталін. І вслід за цим на догоду кривавому диктатору СРСР у виконанні Утьосова лунали пропагандистські пісні, такі, як «Я шагаю по Москве», «Марш весьолых ребят» («Легко на сердце от песни весьолой») та ін. Помер у Москві, похований на Новодівичому цвинтарі столиці держави-окупанта.

Провулок Яснополянский. Похідне від місця проживання російського письменника Льва Толстого, назва з'явилася у часи СРСР, згідно з рішенням виконавчого комітету Кременчуцької міської ради депутатів трудящих Полтавської області від 26.11.1975 № 668.

Як повідомила прес-служба міськради, на розгляд сесії Кременчуцької міської ради винесуть питання увічнення полеглих Героїв російсько-української війни: провулок Яснополянський планують назвати на честь захисника України [Микити Клецькова](#), а провулок Червоний— на честь воїна [Артема Березнюка](#).

У Кременчуці покінчили з культами більшовика Котлова та радянського письменника Головка

На засіданні також підбили підсумки виконання попередніх рішень комісії з очищення публічного простору від незаконної комуністичної радянської символіки. Зокрема її вже прибрали з фасаду будівлі Кременчуцького регіонального центру професійно-технічної освіти №1.

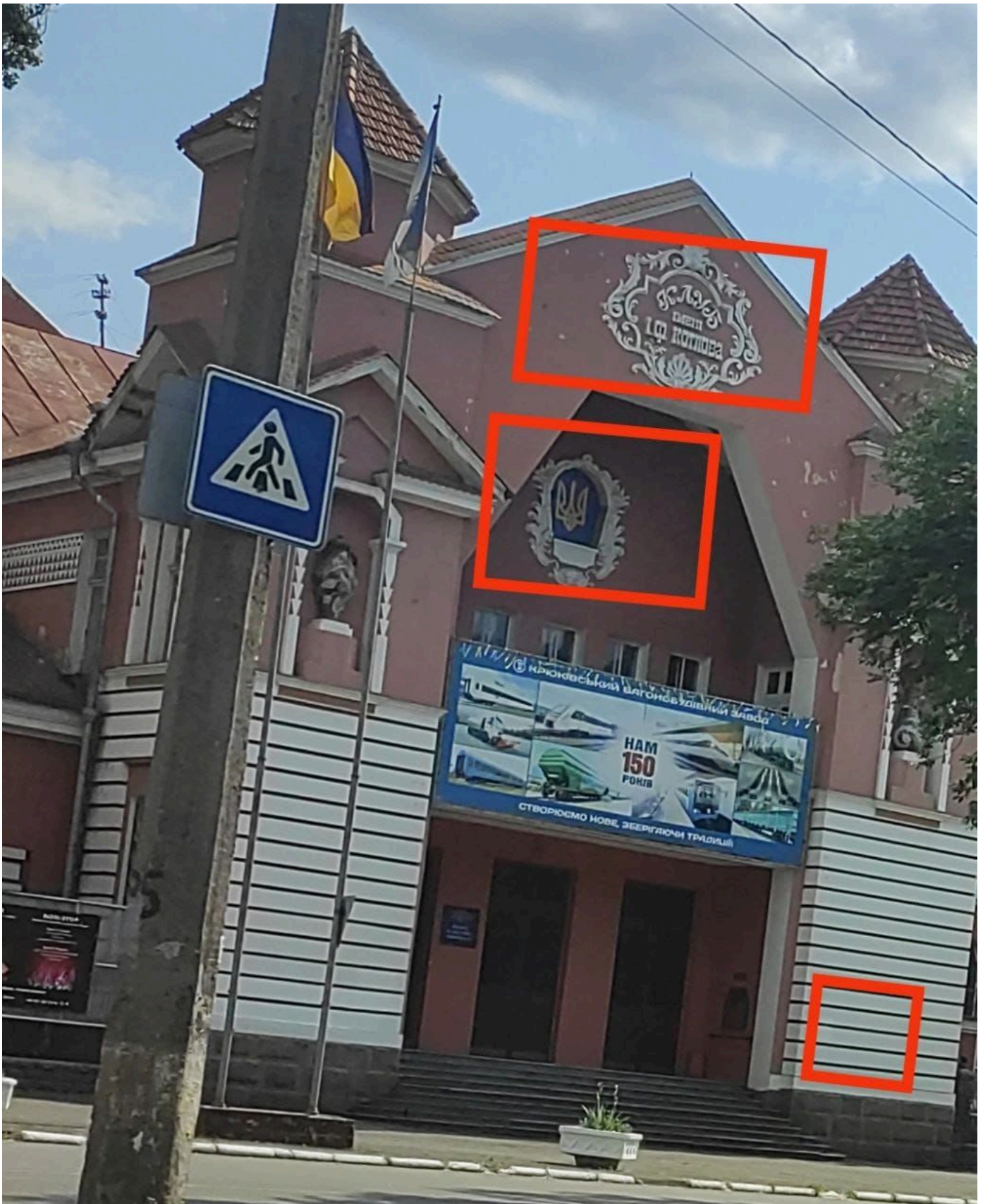
Фасад будівлі Кременчуцького регіонального центру професійно-технічної освіти №1

«А ще у Кременчуці майже покінчено з культом більшовика Івана Котлова. Він народився 7 лютого 1874 року в селі Шликова Костромської губернії Росії. Працював вантажником Путилівського заводу у Петербурзі. Також малярем вагоноремонтної майстерні Кременчука, де познайомився із майбутнім „всесоюзним старостою“ і одним із організаторів голодомору-геноциду Петровським. У 1902 р. організовує в середовищі

робітників вагоноремонтних майстерень підпільний соціал-демократичний гурток. Невдовзі його учасники долучилися до більшовиків. Котлов брав в організації Іванівського районного комітету РСДРП (б) й у створенні загонів Червоної гвардії, в боротьбі за встановлення радянської влади в Кременчуці. У 1917 році організував агітаційний поїзд, який агітував проти Української Центральної Ради, за встановлення Радянської влади. Отож з фасаду Кременчуцького палацу культури і творчості демонтували дошку, що звеличувала учасника встановлення радянської влади й діяча Харківської більшовицької організації Котлова та його зображення», — розповів регіональний представник УІНП в Полтавській області Олег Пустовгар.

Палац культури: до

Палац культури: після

Палац культури було збудовано в стилі українського модерну з використанням елементів української народної архітектури. Всередині — зал для глядачів на 800 місць із амфітеатром, балконом і клубом, де розташовувалися кімнати для гурткової роботи та бібліотека на 8 тисяч томів із читальним залом. Стіни і стелі клубу розписані в національному українському стилі. У СРСР назву палац отримав на честь більшовика Котлова (1874 — 1919). У 2016 році у межах декомунізації вулицю, що звеличувала Котлова перейменовано на «Академіка Герасимовича» — на пошану земляка, уродженця Кременчука, українського астронома, фахівця з дослідження

зірок, міжзоряного середовища, зокрема, природи планетарних туманностей і міжзоряного поглинання світла при вивченні структури галактики Бориса Герасимовича.

Також ім'я Котлова у 2019 році прибрати й з назви палацу. Однак вівіска «імені Котлова» досі перебуває у публічному просторі і є порушенням декомунізаційного закону.

Згідно з рішенням виконкому міськради у Кременчуці вже демонтували й меморіально-анотаційну дошку, що звеличувала психічнохворого колаборанта й радянського комуністичного письменника Андрія Головка. Він служив в Армії УНР, але згодом зрадив свою державу, дезертирував, перейшов на бік російських більшовиків: влітку 1920 року добровільно вступив до лав окупаційної Червоної Армії, де спершу очолив підрозділ кінної розвідки, а згодом став лектором у Харківській

школі червоних старшин. У 1989 році В'ячеслав Чорновіл опублікував зізнання Головка про вбивство своєї родини в забороненому у СРСР самвидавчому часописі «Український Вісник». Цитуємо: «Головка — класик соцреалізму, виявився „душогубом“. 14 травня 1924 року Андрій Головка пострілом із револьвера системи „Наган“ убив власну дружину Тетяну Семенівну Головка, 27 років. Наступного дня застрелив свою п'ятирічну доньку Галину; проходив лікування у психіатричній лікарні».

Полтавський офіс УІНП

15 червня 2023, 09:57

Поділитися посиланням:

<https://poltava.to/project/7798/>

41

ЧИТАЙТЕ ТАКОЖ:

- [Результати повторного голосування за нову назву для вулиці Маршала Бірюзова — знову перемогла Решетилівська](#) 14 червня 2023, 09:33
- [У Сергіївській, Новосанжарській і Нехворощанській громадах Полтавщини стартувала деколонізація топонімії](#) 12 червня 2023, 10:51
- [У Нових Санжарах на Полтавщині демонтували пам'ятник 1-му секретарю Білгородського обкому компартії](#) 8 червня 2023, 08:58

Теги: [деколонізація](#), [декомунізація](#), [пам'ятник](#), [Кременчуцька міська рада](#), [Олег Пустовгар](#)

НАЦІОНАЛЬНА ПАМ'ЯТЬ

Редактор проекту: Полтавський офіс Українського інституту національної пам'яті

15 СІЧНЯ 2025

13:56 До 170-річчя Опанаса Сластіона у Полтаві презентували книгу про його життя та мистецький спадок

09:39 Художник, архітектор, етнограф, засновник Миргородського музею: до 170-річчя Опанаса Сластіона

13 СІЧНЯ 2025